

Cuprins

<i>Gelu Naum. O bio-bibliografie</i> (Simona Popescu)	5
<i>Notă asupra ediției</i> (Simona Popescu)	15
<i>Fișă de dramaturg</i> (Ion Cocora)	17
<i>Operațiuni în teatru, teatru de operațiuni</i> (Simona Popescu)	23
<i>Exact în același timp</i> (1945)	69
<i>Florența sunt eu</i> (1956-1958)	95
<i>Poate Eleonora...</i> (1962)	135
<i>Insula</i> (1963)	173
<i>Ceasornicăria Taus</i> (1966)	237
<i>Nepotul lui Rameau</i> (1967)	289
<i>Referințe critice</i>	347
<i>Mărturii ale regizorilor</i>	394
<i>Interviuri cu Lygia Naum și David Esrig (fragmente)</i>	398

Gellu Naum

III

Teatru

Volum îngrijit de Simona Popescu și Ion Cocora

Prefață de Simona Popescu

Fișă de dramaturg de Ion Cocora

POLIROM

2014

II

Muzică. La ridicarea cortinei, același decor (la Iulius acasă). Lumina extrem de difuză. Tata și Mama abia se zăresc, ca niște umbre nedeslușite. Iulius, ceva mai luminat, dar tot vag, se leagăndă în jilț. Cât ține scena aceasta, el se leagăndă.

TATA: E târziu... Și e foarte bine că e târziu... Eu, de câte ori e târziu, mă culc... Noapte bună...

MAMA: Tu mai rămâi, Iulius?...

IULIUS: Da... Aștept...

TATA: Așa și trebuie... De ce să nu aștepti?... Ce să aștepti?...

MAMA: Așteaptă... Noapte bună...

IULIUS: Noapte bună...

(Tata și Mama ies. Iulius se leagăndă, singur. Apoi, trecând parcă prin perete, intră Iulius I. Vorbesc amândoi în șoaptă, dar clar.)

IULIUS: Te-ai întors, Iulius?

IULIUS I (Abdutu): După cum vezi...

IULIUS: Ești plictisit?...

IULIUS I: Ce te face să crezi că aș fi plictisit?...

IULIUS: Nu știu... Bei ceva?...

IULIUS I: Acum nu... Nu beau...

IULIUS: Atunci povestește...

IULIUS I: Nu pot... Vrei să faci ceva pentru mine?...

IULIUS: Cum să nu...

IULIUS I: Atunci s-o ștergem de-aici... În parc, pe promenadă, oriunde... Îmi e egal... Dar nu aici...

IULIUS: E atât de grav?

IULIUS I: Și mai grav încă...

IULIUS: Să mergem în parc... Sau unde vrei tu... Dar, mai întâi, povestește-mi, măcar în parte... Ce-ai făcut?... Și de ce?...

IULIUS I: Ce să fac? N-am făcut nimic... Sunt prea legat de tine...

IULIUS: Mai ți-e silă de mine?...

IULIUS I: Grozav... Crede-mă...

IULIUS: Te cred... Și mi-e silă...

IULIUS I: O iubești pe Eleonora?

IULIUS: Dacă ar intra acum, aici, aș face tot ce mi-ar cere, tot ce ar vrea... Ca pentru tine... Ca pentru mine...

IULIUS I: Știi, de-asta m-am întors...

IULIUS: O iubești și tu?

IULIUS I: Eu?... Nu... E un fel de labirint negru. Inutil să-ți încrunți sprâncenele...

IULIUS: Nu mi le încrunț deloc... Bea ceva...

IULIUS I: Ia ascultă, de ce mă privești așa?...

IULIUS: E prea întuneric...

IULIUS I: Vrei să ne îmbrățișăm?...

IULIUS: Sigur... Dar, mai întâi, povestește...

IULIUS I: Nu aici... Ți-am spus...

IULIUS: Pe unde ai fost?

IULIUS I: Ce-ți pasă...

IULIUS: Eram sigur că ai să te întorci.

IULIUS I: Mi-era silă de tine... Am să-ți povestesc... Am să-ți povestesc. Vrei să ne îmbrățișăm, Iulius?...

(Se îmbrățișează și rămâne un singur Iulius.)

IULIUS: Nici nu se poate altfel... De-asta îmi era silă...

(În întuneric, la ușă, apare Mama.)

MAMA: Vorbești cu cineva, Iulius?

IULIUS: Vorbesc cu nasturii...

MAMA: Faci foarte bine că vorbești cu nasturii... Așa nu vorbești singur...

IULIUS: Vreau să mă car...

MAMA: Totdeauna pleci... Unde pleci?...

IULIUS: Oriunde...

MAMA: Da, da... Te așteaptă... Spunea că te iubește... Și te așteaptă... Așa spunea...

IULIUS: Cine spunea?

MAMA: Eleonora... Noi prescurtam... Eleonora plângea... Ea plânge ușor... Și foarte bine face... Dar Tata nu i-a spus unde ești... El nu spune unde ești... Și nici tu să nu spui unde ești...

IULIUS: ...N-am să spun... Am plecat...

MAMA: Așa și trebuie... Tu să pleci și noi să te așteptăm... În parc o să te așteptăm... Și pe promenadă o să te așteptăm... Peste tot o să te așteptăm... Aici nu se mai poate... A fost Justus... E un joc monoton... Dar e bine că e monoton...

IULIUS (*Din ușă*): Noapte bună, mamă...

MAMA: Noapte bună, Iulius... Noapte bună... Să nu uiți asta... (*Iulius pleacă. Mama se așează în jilț, pe întuneric și se leagăndă, se leagăndă...*)

III

Promenada orașului. Seara. Arcade, felinare aprinse etc. Bătrânul croșetează stând în picioare într-un colț al promenadei. Într-un loc fix, Fetța se joacă cu mingea. Trece Femeta cu copilul în brațe, care, cam pe la mijlocul scenei, se întâlnește cu Avocatul și cu Avocata, ieșiți și ei să se plimbe. Se salută din mers și-și continuă, conștiincioși, promenada. (În tot timpul scenei, de câte ori se întâlnesc, personajele se salută reciproc.) Trece Mirele. Schimb de saluturi. Intră Tata și Mama, care se întâlnesc și rămân de vorbă cu Avocatul și Avocata.

TATA: Bună seara... Ne pare bine că v-am întâlnit... Nouă ne pare totdeauna bine... (*Către Avocat*) Ce mai face fratele dumneavoastră?...

AVOCATUL: Bine... Ca toți morții...

TATA: Mă bucur... Noi ne bucurăm totdeauna...

AVOCATA: Și Primarul e bolnav...

TATA: De inimă?

AVOCATUL: De inimă și de rinichi...

TATA: Cunosc un caz asemănător: un frate al bunicului meu suferea de inimă și de rinichi... Și a murit, într-o bună zi... Și nu s-a putut căsători cu văduva lui din cauza gradului de rudenie...

MAMA: Avea o ereditate încărcată...

TATA: Nu. Nu... Tu nu pricepi... N-ai cum să te pricepi. Femeile n-au ereditate...

AVOCATA: Femeile sunt singure... N-au decât frate... (*Către Femeia cu copilul în brațe, care trece*) Ce mai faceți?

FEMEIA CU COPILUL: Îmi aștept fratele... Până vine, mă plimb... Alăptez...

AVOCATA: Pe cine alăptați?

FEMEIA CU COPILUL: Copilul...

AVOCATA: A, da, copilul...

(*Femeia cu copilul își continuă plimbarea.*)

TATA: Dacă e bolnav, s-ar putea să moară... Și foarte bine ar face; orice Primar moare, chiar când e bolnav...

AVOCATUL: Și fratele meu a murit...

TATA: Era Primar?

AVOCATA: Și Justus a murit... Acum câteva ceasuri a murit.

TATA: Mă bucur... Noi ne bucurăm totdeauna...

AVOCATA (*Către Tata*): Și Iulius?

MAMA (*Către Tata*): Da, dar tu știi o mulțime de cuvinte... Să nu uiți asta... Uneori, spui cuvinte ca niște păsări. Și foarte bine faci că le spui... Există unele cuvinte ca niște păsări... Nu vrei să le prescurtăm?

TATA: Atunci să luăm câteva cuvinte... Dar nu oricare... Ai dreptate... Cuvintele trebuie alese... Uite: PARALELIPIPED: Ar putea fi pasăre... Chiar e pasăre... Există câteva păsări cărora eu le spun așa... N-aș putea să explic de ce, dar așa le spun... Există multe păsări... Stoluri întregi...

MAMA: Stoluri întregi...

AVOCATUL: PARALELIPIPED e un cuvânt mai mult sau mai puțin geometric...

AVOCATA: Ca fiecare dintre noi...

TATA: Da, dar, dacă prescurtăm, avem CUB... Cub e un nume frumos, un nume de pasăre... Există stoluri întregi...

MAMA: Stoluri întregi...

TATA: Și fac ouă...

MAMA: Nu vorbi de ouă...

TATA: Nu vorbesc de ouă...

MAMA: Îți fac rău... Să nu uiți asta...

TATA: Așa e... Îmi fac rău...

(*Trece Mirele. Schimb de saluturi.*)

AVOCATA (*Către Mire*): Vă plimbați?...

MIRELE: Nu se știe...

TATA: Sigur că nu se știe... Așa și trebuie...

MAMA: Ce nu se știe?...

TATA: Adevărat... Ce nu se știe?...

MIRELE: Nu se știe... (*Își continuă promenada.*)

(Intră doi scamatori ambulanti, un bărbat și o femeie, costumați în arlecini. Muzică de bălci. Se strâng toți lângă ei, inclusiv Bătrânul care croșetează, Mirele, Fetifa, Femeia cu copilul în brațe.

În genere, mișcările lor grotești și tragice sunt de un evident cabotinism. Scamatorul face pase. De sus, se coboară o umbrelă. Scamatoarea se prinde cu mâna de mânerul umbrelei și face, plutind astfel, turul promenadei, în timp ce partenerul ei își continuă pasele.

Ajunsă în dreptul locului de pornire, scamatoarea coboară. Umbrela dispare, trasă în sus. Scamatorii așteaptă aplauze. Se înclină. Tăcere desăvârșită.

Când scamatorul își reîncepe pasele, se aud câteva aplauze, întârziate, penibile...

Scamatorul și-a reluat pasele. De sus apar două umbrele. Perechea se prinde de mânerele lor. Urmează plutirea în jurul promenadei și coborârea.

Aceeași tăcere, aceleași reverențe, aceleași aplauze târzii și penibile. Când scamatorul își reîncepe pasele, de sus apar două scaune. Partenerii se așează pe scaune. Rămân o secundă în poziție de gânditori, cu fruntea în palme. Scaunele se înalță, înalte de a dispare în tavan, scaunele se opresc o clipă. Scamatorii salută, așteaptă aplauze care nu vin, apoi dispar, sus.

Aplauze anemice, întârziate. Grupul celor de pe promenadă se risipește. Tata și Mama, Avocatul și Avocata își relau promenada, perechi. Femeia cu copilul în brațe și Mirele pleacă. Bătrânul și Fetifa trec la locurile lor. Reîntre scamatorii, pentru o chetă inutilă, la care renunță curând. Scamatorii ies. Fetifa se duce după ei. Tata și Mama se întâlnesc iar cu cei doi avocați și se opresc să mai schimbe o vorbă.)

AVOCATA: Va să zică, îl căutați?

TATA: Sigur că îl căutăm... Și foarte bine facem... De ce să nu-l căutăm...

AVOCATUL: Înțeleg... Pot să spun asta cu fruntea sus... Cu fruntea sus...

TATA: Sigur că îl căutăm... Dar nu știm că îl căutăm... Și nici pe cine căutăm...

MAMA: Nu știm...

AVOCATA: În orice caz, îl căutați...

MAMA: Îl căutăm... E un joc monoton... Dar ne place...

AVOCATUL: Poate că îl căutați pe Iulius... Dar nu știți...

MAMA: Adevărat... (*Către Tata*) Ce nu știm?...

TATA: Nu știm că îl căutăm... Și nici pe cine căutăm... Și e foarte bine că nu știm... Să nu uiți asta...

AVOCATUL: Justus a murit... Primarul e bolnav... Dar Iulius poate că o să fie condamnat la moarte... Poate că îl căutați...

MAMA: Nu știu...

AVOCATA: În orice caz, îl căutați...

(*Intră Eleonora.*)

AVOCATA: Bună seara... Îl cauți?...

ELEONORA: Îl caut... Și îl iubesc...

MAMA: Îl iubește...

TATA: Și foarte bine face... De ce să nu-l iubească?... Justus a murit...

AVOCATA: Ca fiecare dintre noi... Dar Primarul e bolnav...

TATA: Primarii sunt totdeauna bolnavi...

ELEONORA: Îl disprețuiam...

MAMA: În orice caz, e răcoare... Să nu uiți asta...

AVOCATUL: Ca fratele meu...

AVOCATA: Iulius, oricum, ar face bine să se prezinte... Ar putea să scape cu o condamnare la moarte...

TATA: Sigur că ar putea să scape...

MAMA: Ea îl iubește...

AVOCATA: Bună seara...

(*Pleacă împreună cu Avocatul.*)

ELEONORA: L-ați văzut?... L-ați spus...